

het Volksbelang

Liberaal Vlaams Tijdschrift
www.hetvolksbelang.be

nr 5 - Mei 2018
Jaargang 139
maandblad

EUTHANASIE OVERAL EEN 'RECHT'

Tijdens een debat voor het Liberaal Vlaams Verbond heeft CD&V-volksvertegenwoordiger Hendrik Bogaert de houding van sommige katholieke zorginstellingen om te weigeren euthanasie toe te passen sterk veroordeeld: "Ik begrijp die gevoeligheden tegenover katholieke instellingen. Maar ik vind dat als iemand euthanasie wil, hij of zij die overal moet kunnen krijgen. Een arts heeft echter nog altijd de vrijheid om euthanasie al dan niet uit te voeren. Hij heeft nog altijd recht op zijn eigen filosofische inzichten. Maar in dat geval moet de betrok-

ken instelling een andere arts zoeken. Zegt die instelling dan dat er bij haar zo'n artsen niet bestaan, dan krijg je een botsing. Moet die patiënt dan naar een andere instelling? Ik vind van niet. Er moet de nodige openheid zijn." Zo zei Bogaert.

Hij loofde tevens de inspanningen van de Paarse regeringen om thema's als abortus en euthanasie te hebben "geactualiseerd". "Maar voor mij zijn deze zaken nu in evenwicht en moet er niet verder worden gegaan. Bogaert, die in debat ging met gewezen voorzitter van de vrijzinnige verenigingen, Sylvain Peeters,

ziet ten slotte een onderhandeling ontstaan over de botsingen tussen sommige orthodoxe religies en onze morele normen en waarden: "Ik stel vast dat er een soort van negociatie aan de gang is tussen staat en religie, en men op zoek is naar een bepaalde landingsplaats. Dat gaat dan concreet over onverdoofd slachten, over wat er in de scholen gebeurt, in de publieke ruimte. En de mensen vragen zich af waar dit alles naartoe moet? Ze maken zich zorgen over wat er nog van onze humanistische samenleving gaat overblijven." – B.C.

Lees meer op blz. 8.

Inhoud VAN DE REDACTIE De ethische stilstand / 2 | BOEK VAN DE MAAND Een zaak van zwarten / 3 |
ANALYSE De "sukkelende" federale begroting / 4 | GESCHIEDENIS Het Verdrag van Schengen / 6 |
SAMENLEVING Het nieuwe vertrouwen / 11 | GEZONDHEID Is Europa sociaal? / 12

Van de redactie
door **Bert Cornelis**

De ethische stilstand

Tijdens een boeiend debat voor het Liberaal Vlaams Verbond loofde CD&V-volksvertegenwoordiger Hendrik Bogaert de inspanningen van de Paarse regeringen om ethische kwesties zoals abortus en euthanasie aan een grondige actualisering te hebben onderworpen. Dat was een verfrissend standpunt van iemand die in

de conservatieve hoek wordt geplaatst. Maar Bogaert voegde er meteen aan toe dat die actualisering voor hem best stopt en de huidige wetgeving volstaat. Toch laat hij door die stelling niet uitschijnen dat bijvoorbeeld voor euthanasie er mag gemorreld worden aan het 'recht' op levensbeëindiging. Bogaert wees de weigering om euthanasie uit te voeren, van sommige tot de katholieke zuil behorende zorginstellingen, resoluut af.

Er is anders een breed draagvlak om de euthanasiewet te evalueren en desnoods aan nieuwe situaties en inzichten aan te passen. Dat bleek ook uit het succes van de website www.eerbied.be waar een petitie kan ondertekend worden om aandacht te vragen voor het uitzichtloos psychische lijden van patiënten. In twee dagen tijd verzamelde de website meer dan 2.500 handtekeningen. De teller stond eind mei op meer dan 4.000 handtekeningen. De bedoeling is om op te komen voor het recht van mensen met langdurig psychiatrisch lijden die vanwege de ondraaglijkheid van dat lijden om euthanasie vragen.

Tijdens het debat werd het probleem van de toepassing van euthanasie in de tot de katholieke zuil behorende zorginstellingen op tafel gegooid. Hendrik Bogaert verdedigde uitdrukkelijk het recht op euthanasie, maar had begrip voor weigerende artsen. Sylvain Peeters, de gewezen voorzitter van de vrijzinnige verenigingen, was scherp voor de huidige regering die aan de verzuiling niets doet. Dat kan ook niet met een CD&V en N-VA op de rechtse en conservatieve vleugel in de regering-Michel. Zij zijn voor de ethische stilstand. Indien zij een evaluatie van de wet vragen, is dit alleen bedoeld om de klok terug te draaien. Noch MR, noch Open Vld zijn in staat om daar tegenin te gaan. Het heimwee naar

Paars kon je letterlijk op het gezicht van Peeters aflezen. En het moet nog altijd gezegd: de eerste Paarse regering met de Groenen, brak met het conservatief ethische denken dat jarenlang Vlaanderen had beheerst. Dat maakte een debat en verregaand legislatief werk mogelijk in thema's als abor-

tus, homohuwelijk en euthanasie. Ethische taboes gingen onderuit. In de tweede Paarse regering ging het al veel stugger omdat de sociaal-economische verschillen tussen liberalen en sociaaldemocraten de bovenhand kregen. Het cement was weg en premier Verhofstadt

ging zacht naar de uitgang. Sylvain Peeters had liever gewild dat die regeringen nog wat verder waren gegaan met de scheiding tussen Kerk en Staat. Maar daarvoor was de maatschappelijk katholieke inbedding via het middenveld te sterk. Hij moet nodeloos vaststellen dat het verzuilde Vlaanderen nog altijd dagelijkse realiteit is, met vooral de dominantie van één zuil.

In de zorgsector valt dit het meeste op. Na veroordelingen laten de Belgische Broeders van Liefde in hun instellingen nu euthanasie toe. Maar daarmee gaven ze ook toe dat ze jarenlang de wet niet hebben toegepast. En dat is in vele zorgcentra nog altijd het geval als we betrokken artsen mogen geloven. Elke levensbeschouwelijke opvatting heeft haar waarde en moet volgens het zelfbeschikkingsrecht gerespecteerd worden. Wat ben je met vrijzinnigen die elke dag een pastoor tussen hun boterham leggen? En wat heb je aan extreem geloof dat geen respect heeft voor andersdenkenden? Niets, het drijft enkel mensen uiteen en leidt tot hokjesvorming. Vrijzinnigen, christenen of gematigde moslims zouden maar één zaak gemeen moeten hebben: ze willen niet uiteendrijven, maar, in alle gastvrijheid, respect en tolerantie opbrengen voor ieders geloof. Dat hebben ze gemeen.

Er wordt uiteindelijk van niemand gevraagd om de banden met zijn geloofsovertuiging door te knippen, maar wel om de wet na te leven. In hogere orde, onze grondwet. En die grondwet zal, mocht het tussen religie en staat foutlopen, een ultieme scheidsrechter zijn. •

"Er is een breed draagvlak om de euthanasiewet te evalueren en desnoods aan nieuwe situaties en inzichten aan te passen."

HOE EEN KLEINE GEMEENTE DE GROTE WO II BELEEFDE

EEN ZAAK VAN ZWARTEN

Peter Laroy
Directeur Liberaal Archief/
Liberas

Het meest interessante verhaal uit het boek is ongetwijfeld dat van de uit Aalst afkomstige Frans Tack. Als gewezen officier van het Belgische leger liet hij zich na de Duitse overwinning in mei 1940 voor de kar van de bezetter spannen. Tack kwam na zijn vrijlating uit krijgsgevangenschap terecht bij de Vlaamse Wacht, oorspronkelijk een soort hulpeenheid van de Duitse troepen.

Trouw aan de Führer

Zoals ook met andere gelijkaardige organisaties het geval was die aanleunden bij de bezetter, raakte deze groep (waarvan in bijlage bij het boek heel wat namen zijn terug te vinden) steeds verder verstrengeld in de Duitse klauwen. Het eindigde ermee dat in juli 1944 (toen de geallieerden op komst waren) de leden van de Vlaamse Wacht verplicht werden de Eed van Trouw aan de Führer af te leggen om enkele weken later samen met de bezetter de benen te nemen en op het einde van de oorlog in het Duitse niemandsland rond te dwalen.

In aanvulling op deze 'belangrijke' collaborateur (die na de oorlog de doodstraf kreeg) beschrijft Bert Cornelis het verhaal van Gabriël Wuyts. De man was regionaal actief in het collaborerende VNV en werd in maart 1942 'oorlogsburgemeester' van het Brabantse Rotselaar. Het leverde hem een levenslange veroordeling op. De derde figuur die Cornelis beschrijft is Maria Theresia de Wouters d'Oplinter-Goethals. In mei 1944 zag zij haar woning in beslag genomen door de Wehrmacht. Korte tijd nadien dook daar de hoger vernoemde Frans Tack op met de groep Vlaamse Wachters. Ze verbleven er de hele zomer en zorgden voor ongemak en zelfs terreur bij de bewoners en in de omgeving. Het is daar, op dat ogenblik, dat de drie levensgeschiedenissen een raakvlak krijgen.

De geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog blijft een dankbaar onderwerp voor historisch onderzoek. Ook Bert Cornelis, historicus en hoofdredacteur van Volksbelang, was meteen geboeid toen hij in het familiearchief van de familie de Wouters d'Oplinter een bundel interessante documenten uit die periode vond. Die stukken getuigen van het verblijf van een groep paramilitaire collaborateurs op het kasteel van de familie in Rotselaar. Het vormt de aanleiding om het verhaal te brengen van drie figuren die hiermee in verband kunnen worden gebracht.

Bert Cornelis, auteur van *De zaak van de zwarten*, voor het kasteel Rega's Hof in Rotselaar waar het verhaal in het boek zich situeert.

Moelijke keuze

De lezer maakt zich bij het lezen van het boek onvermijdelijk de bedenking over hoe de geschiedenis een merkwaardige loop kan nemen. De in het boek opgenomen teksten met genadeverzoeken van de collaborateurs geven inzicht in hun keuzes. Was de keuze tussen goed en fout op het moment reeds moeilijk, dan blijkt uit die teksten dat ook nadien het verwerken en interpreteren van de gekozen richting niet altijd eenvoudig was. Deze micro-geschiedenis maakt ook duidelijk hoe mensen konden ontsporen en hoe kleine lokale en vertrouwde gemeenschappen door de

oorlogsomstandigheden uit elkaar groeiden. Cornelis wijst er zelf op op dat het belangrijk is dat dit verleden naar boven wordt gehaald om het te verwerken. Dankzij heel wat historisch speurwerk en engagement heeft hij hier een heel mooie bijdrage toe geleverd. •

Bert Cornelis, De zaak van de zwarten. Een kasteelgijzeling uit de Tweede Wereldoorlog, uitg. Davidsfonds, Antwerpen/Lewen, 2018, 256 blz., 24,99 euro (in de boekhandel te verkrijgen; online bestellen kan via bol.com of standaardboekhandel.be)

EN DE BEGROTING? DIE “SUKKELT” VERDER

Mark Bienstman
mbienstman@hotmail.com

Wat zegt de klassieke economische theorie over deze materie? In navolging van Keynes verkondigen de meeste economen nog steeds de theorie van het “anti-cyclisch” beleid. M.a.w., de overheid moet in periodes van laagconjunctuur (en dus veel werkloosheid) geld, -en dus koopkracht-, in de economie pompen om de relance op gang te trekken. Eens de economie goed draait, moet de regering reserves, een spaarpotje, aanleggen voor de volgende periode van laagconjunctuur. Om ook de schulden af te lossen. Klinkt mooi en logisch, maar de praktijk is iets anders dan de theorie: wanneer een regering, van welke politieke kleur ook, in deze logica stapt, zou dat best gebeuren in een periode van hoogconjunctuur, en dus beginnen met een buffer aan te leggen.

Put in de schatkist

Maar wat als men midden in een economische crisis zit en dit anticyclisch beleid wil voeren? Dan begint men al met een grote put in de schatkist en moet er dus veel worden geleend, zelfs om lopende uitgaven te financieren. Tegenover deze schuld staan dus geen activa die in de toekomst meerwaarde, en dus inkomsten, zullen genereren.

En eens de economie herneemt, mag er niet te drastisch worden bespaard want dan zou

Bij het begin van deze legislatuur werd met veel bombarie, - met de kracht van verandering-, aangekondigd dat het bereiken van een begrotingsevenwicht één van de hoofddoelstellingen was waarop men deze regering zou mogen beoordelen. Jaar na jaar werden die ambitieuze doelstellingen “bijgesteld” en nu geeft men al openlijk toe dat het bereiken van het evenwicht niet langer wenselijk is. Wat is er eigenlijk gaande?

men wel eens de groei kunnen afbreken nog voor hij goed en wel op gang is gekomen. Kortom en cours de route vindt men wel altijd ergens een min of meer logisch klinkende uitleg om er niet te hard tegenaan te gaan en dus niet te moeten besparen op de uitgaven. Of men komt met allerlei technische argumenten die moeten aantonen dat het tekort in feite kleiner is dan het lijkt. Zo is Europa veel te streng en moeten investeringsuitgaven die in principe over een langere periode vruchten zullen afwerpen, direct en eenmalig als courante uitgaven worden geboekt. Zo zouden de kosten van de openbare schuld afzonderlijk moeten worden gehouden, want dat is een “erfenis” uit het verleden waar nu toch niet mag worden op ingegrepen.

Maar er is meer dan dat en dan wil ik het hier nog niet hebben over de “tegennatuurlijke opdracht” die men een politicus geeft om minder uit te geven; dat ligt niet in zijn aard. Men wil absoluut “beleid voeren” en, - hoe

men het ook draait of keert -, dit kost altijd geld.

Uitgeklede staat

Na de diverse fases van de staatsvorming is de federale staat grotendeels uitgekleed; heel wat (vooral geldkostende) beleidsdomeinen, denken we maar aan onderwijs, openbare werken,... zijn naar de regio's gegaan. Dus uitgavenposten waarop men eventueel kan besparen, zijn niet langer federale bevoegdheid. De bevoegdheden die centraal overblijven, zijn heel moeilijk “inkrimpbaar”: als wij onze geloofwaardigheid (en kredietwaardigheid) in binnen- en buitenland willen vrijwaren, moeten wij stipt de intresten (en aflossingen) van onze openbare schuld betalen. In de gewijzigde internationale context moet er (helaas) eerder meer dan minder worden geïnvesteerd in veiligheid (politie, leger ...) en justitie. De toenemende druk van de vergrijzing van onze bevolking weegt heel zwaar op

alle onderdelen van onze sociale zekerheid, dus ook daar evolueert alles eerder in de richting van méér uitgaven.

Ook inzake mobiliteit staat ons land letterlijk en figuurlijk ongeveer stil. Dus ook daar zal het ontwarren van de knoop o.m. een grotere inzet van de NMBS vergen. Dus alle “macro-” tendensen die we zien, hebben, zeker op het niveau van de federale overheid, de neiging om de uitgaven omhoog te stuwen.

Inefficiënt en complex

Maar ook langs de kant van de ontvangsten loopt er heel wat fout. Het begrotingstekort - of overschot - is immers het resultaat van twee factoren: de uitgaven versus de ontvangsten. Hoewel internationaal gezien de (para-) fiscale druk in ons land tot één van de hoogste ter wereld behoort, is iedereen het er over eens dat heel dit “inningsmechanisme” ongelofelijk inefficiënt en complex is (en dus duur om te beheren). Bovendien creëert deze complexiteit voor “creatieve geesten” heel wat ruimte om aan ontwijking (en zelfs ontduiking) te doen. Dus het systeem is niet enkel complex maar ook nog eens onrechtvaardig. En ook hier weer gaan onze politici niet vrijuit: meestal vertrekt een fiscale maatregel wel van een bepaald principe, maar (om een of andere belangengroep die over goede lobbyisten beschikken te plezieren) worden er dan allerlei uitzonderingen en of afwijkingen ingebouwd, die het systeem totaal ondoorzichtig en onbeheersbaar maken.

Bovendien zijn wij als burgers zelf ook nog eens hoogst hypocriet: wij willen het beste onderwijs voor onze (klein-)kinderen, wij willen de beste gezondheidszorgen voor onszelf en onze (groot)ouders, wij willen goede wegen en infrastructuur, wij willen veilige, nette en groene steden en dorpen. Kortom wij willen alles, maar niemand wil blijkbaar belastingen betalen om al deze voorzieningen te financieren. Opnieuw: al deze “macro trends” laten niet het beste verhoppen wat betreft het correct en efficiënt innen van de ontvangsten.

Micro-niveau

Als al deze ‘macro-’gegevens tegenzitten zowel langs de uitgavenzijde als voor de ontvangsten, wordt het misschien tijd om het over een andere boeg te gooien en meer (politieke) aandacht te besteden aan het micro-niveau? Economie gaat immers over ofwel het bereiken van een bepaald resultaat met de inzet van een minimum aan middelen; ofwel het bereiken van zoveel mogelijk resultaten met de beschikbare middelen (door sommigen -totaal ten onrechte trouwens- verkeerd samengevat als: het bereiken van een maximum resultaat met een minimum aan middelen. Dat werkt natuurlijk niet: met een minimum aan middel (à la limite géén middelen) bereikt men géén resultaat. Met andere woorden in het politieke debat komt de notie efficiëntie (de meest doelmatige inzet van de schaarse middelen) veel te

weinig aan bod. De hoogte (in absolute of relatieve cijfers) van de ontvangsten of uitgaven op zich zou niet in het centrum van het debat moeten staan. Zelfs als 80% van ons BBP naar de staat zou gaan, maar dit geld is goed besteed en er worden méér (en betere) resultaten behaald dan wanneer het overheidsbudget slechts half zo hoog zou zijn, maar de burger het aldus “uitgespaarde geld” minder doelmatig besteedt, dan is iedereen winnaar. Juist zoals in het bedrijfsleven zou er een veel scherpere afscheiding moeten komen tussen het bepalen van het beleid (en het zetten van doelstellingen) zoals door een Raad van Bestuur en Algemene Vergadering, en het uitvoeren van dat beleid door een team van professionele managers. Onze politici willen alles zelf doen en dan loopt het verkeerd (het volstaat daarvoor het jaarlijks “Blunderboek” van het Rekenhof na te lezen om dat te begrijpen). De federale regering (zoals een Raad van Bestuur) en het Parlement (zoals een Algemene Vergadering) leggen samen de doelstellingen vast maar de uitvoering wordt overgelaten aan niet-politiek gebonden, professionele managers die beoordeeld worden in functie van de meest economische manier van uitvoering van het beleid. Door het financieel (niet politiek) responsabiliseren van de uitvoerders, is er veel meer kans dat de schaarse overheidsmiddelen inderdaad het meest doelmatig worden ingezet. En daar gaat het om, niet om de begrotingscijfers op zich. •

Naar aanleiding van het Europees Jaar voor Cultureel Erfgoed ontwikkelde het Liberaal Archief/Liberas de webexpo Travelling in Europe (te bekijken via www.liberasexpo.com/Folders/Travelling-in-Europe). Uit de foto's in de collectie blijkt dat bemiddelde burgers ook een eeuw geleden al het Europees cultureel erfgoed verkenden.

REIZEN IN EUROPA

Het Verdrag van Schengen

De foto's dateren van de vroege jaren 1900 tot de jaren 1960, toen reizen binnen Europa nog aan heel wat regels gebonden was. Zo had je bijvoorbeeld een visum nodig en waren er aan de landsgrenzen controles. Vandaag is dit niet meer het geval in zesentwintig Europese landen. Naast tweëntwintig EU-lidstaten maken ook Noorwegen, IJsland, Zwitserland en Liechtenstein deel uit van het Schengengebied waarbinnen geen systematische grenscontroles worden uitgevoerd. Liberale voorstanders zien het vrije verkeer van goederen en personen als één van de belangrijkste verworvenheden van Europese samenwerking. Naar aanleiding van de vluchtelingen crisis en de mobiliteit van terroristische netwerken wordt de laatste jaren echter ook vaak kritiek uitgeoefend op het vrije personenverkeer binnen de Schengenzone. Hoe kwam het verdrag van Schengen nu juist tot stand?

Europese samenwerking

Vanuit het idee 'nooit meer oorlog' werden na de Tweede Wereldoorlog samenwerkingsinitiatieven uitgebouwd om tot een verenigd Europa te komen. De Benelux (België, Nederland en Luxemburg), de Bondsrepubliek Duitsland, Frankrijk en Italië sloten verdragen af om zich economisch en politiek te verenigen. Er werden een Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, een Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (Euratom) en een Europese Economische Gemeenschap (EEG) opgericht. Deze verschillende gemeenschappen groeiden uit tot de Europese Gemeenschap (EG), die op haar beurt aan de basis van de Europese Unie (EU) stond die in 1993 met de inwer-

kingtreding van het Verdrag van Maastricht is ontstaan. Het aantal lidstaten van de EG en EU breidde stelselmatig uit. Aanvankelijk was de samenwerking vooral economisch gericht. Geleidelijk aan ondernamen de Europese landen echter stappen naar een verdere samenwerking en integratie.

Vrij verkeer van personen

Vanuit een economische logica streefden de lidstaten van de EG naar een verregaande integratie van de Europese markt. Een vrij verkeer van personen zou hiertoe bijdragen. Reeds in het Verdrag van Rome van 1957 waarmee de EEG werd opgericht, werd bepaald dat er een gemeenschappelijke markt zou worden gecreëerd. Daartoe zouden onder meer de handels- en prijsbarrières tussen de deelnemende landen worden opgeheven, maar er werd bovendien bepaald dat er een vrij verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal tot stand zou worden gebracht. Reeds in 1958 voerden de Belgische liberalen op nationaal niveau campagne met een verkiezingsaffiche waarop een liberaal Europa met een gemeenschappelijke markt en nieuwe afzetgebieden in het vooruitzicht werd gesteld.

De Europese Liberaal-Democraten (ELD), waarvan voor België de Partij voor Vrijheid en Vooruitgang (PVV) en de Parti Réformateur Libéral (PRL) lid

waren, waren over het algemeen voorstander van de integratie van de Europese markt. Desondanks kon de invulling hiervan door de leden verschillen. Op het tweede congres van de ELD in 1977 te Brussel, ter voorbereiding van de eerste rechtstreekse Europese verkiezingen in 1979, was de afschaffing van de grenscontroles tussen de lidstaten een aandachtspunt. In zijn speech pleitte de Duitse liberale politicus en lid van de Europese Commissie Guido Brunner voor de afschaffing van de persoonscontroles van reizigers ten laatste in 1982. Ook op het congres van 1980 te Parijs werd het belang van open

Kiespropaganda van de PVV voor de Europese verkiezingen van 1984. (collectie Liberaal Archief/Liberas)

grenzen benadrukt. Duits liberaal politicus en voorzitter van de ELD in het Europees parlement Martin Bangemann stelde toen dat een verandering op dit vlak van groot belang was om van Europa een dagelijkse realiteit te maken. Uit de in het Liberaal Archief/Liberas bewaarde congresverslagen blijkt dat de afschaffing van grenscontroles geleidelijk aan een steeds belangrijker standpunt werd van de ELD, vanuit het idee van een werkelijke Europese Gemeenschap.

Frustratie

Het ELD-congres van 1982 te Venetië draaide voornamelijk om het opstellen van een gezamenlijke resolutie over de vorming van de Europese Unie. In zijn speech legde Bangemann ook op dit congres sterk de nadruk op de omslachtigheid van de grenscontroles en vroeg hij om maatregelen opdat de burgers effectief in een ééngemaakt Europa zouden kunnen leven. Hij werd in zijn standpunt bijgetreden door de liberale minister van Buitenlandse Zaken van de Bondsrepubliek Duitsland Hans-Dietrich Genscher. Het volgende jaar, op het congres van 1983 te München, sprak de jonge Vlaamse PVV-voorzitter Guy Verhofstadt zijn frustratie uit dat vooropgestelde doelen als de liberalisering van de grensformaliteiten nog niet waren gerealiseerd. In het ELD-verkiezingsprogramma voor de Europese verkiezingen van 1984 werd de versoepeling van de persoonscontroles aan de grenzen dan ook expliciet opgenomen, op voorwaarde dat dit zou samengaan met een versterking van de juridische en politieke samenwerking. Ook op de congressen van 1984 te Straatsburg en 1985 te Groningen werd dit standpunt her-

haald. Bovendien werd het standpunt over de afschaffing van interne grenscontroles opnieuw opgenomen in het gezamenlijke ELD-verkiezingsprogramma van 1989.

Verdrag van Schengen

De vraag om een versoepeling of afschaffing van de grenscontroles oogstte in 1985 eindelijk effect toen tussen de Benelux, Frankrijk en Duitsland het Verdrag van Schengen (gemeente in Luxemburg vlakbij het drielandpunt met Duitsland en Frankrijk) werd gesloten om een interne markt met vrij verkeer van personen te ontplooiën. Deze interne markt werd beschouwd als een ruimte zonder binnengrenzen en grenscontroles waarbinnen het vrij verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal is gewaarborgd. Vanuit de achterliggende economische logica was het vrij verkeer van personen in de eerste plaats een vrij verkeer van werknemers en dienstverleners. Er ging heel wat voorbereidend werk aan vooraf om tot een consensus te komen tussen de verschillende staten. Daardoor werd pas in 1990 een akkoord ondertekend ter uitvoering van de Schengenovereenkomst. In dat akkoord werd opgenomen dat systematische interne grenscontroles zouden worden afgeschaft en er een gezamenlijk visabeleid zou worden gevoerd. Bij de ratificatie van dit akkoord stond Frankrijk op de rem. Het land vreesde dat het openstellen van de grenzen gevolgen zou hebben voor de interne veiligheid en de strijd tegen verdovende middelen, omwille van het erg diverse beleid dat de verschillende deelnemende landen hieromtrent voerden. Ondanks Franse blokkades kon het verdrag in 1995 zoals voorzien in werking treden in

zeven EU-lidstaten (naast de eerste deelnemende landen ook Spanje en Portugal). Stelselmatig werden de grenscontroles tussen de Schengenlanden afgeschaft.

EU-burgerschap

Het Verdrag van Schengen zou in de loop der tijd uitgebreid worden met verschillende aanvullende verdragen en overeenkomsten. Met het Verdrag van Maastricht werd het begrip EU-burgerschap ingevoerd: elke onderdaan van een lidstaat is automatisch een burger van de EU. Dit principe geeft personen het recht om zich vrij te verplaatsen en te verblijven op het grondgebied van de lidstaten. Hierdoor is het principe 'vrij verkeer van personen' van betekenis veranderd, van een economische logica naar een idee van burgerschap. Sinds 1997 bepaalt het Verdrag van Amsterdam dat kandidaat-lidstaten het geheel van Schengenovereenkomsten moeten goedkeuren voor zij tot de EU kunnen toetreden. Intussen is het Schengengebied uitgebreid tot zesentwintig landen. Geregeld staat het Verdrag van Schengen echter onder druk omwille van internationale criminaliteit en de instroom van vluchtelingen en migranten. Op basis van de Schengengrenscodes van 2006 mogen Schengenlanden het verdrag tijdelijk opheffen in geval van een ernstige bedreiging van de openbare orde of de binnenlandse veiligheid. Hiervan werd de voorbije jaren al verschillende keren gebruik gemaakt door de lidstaten, denk maar aan de grenscontroles tussen België en Frankrijk na de aanslagen in Parijs in 2015. •

Kim DESCHEEMAeker

Scheiding Kerk en Staat bestaat niet

Hendrik Bogaert, moderator Thibault Viaene en Sylvain Peeters.

De plaats van religies in onze samenleving wordt meer en meer een controversieel onderwerp. Kandidaten op lokale verkiezingslijsten die uit geloofsovertuiging vrouwen geen hand willen schudden! Politieke partijen die mannen en vrouwen willen gescheiden houden op de bus! Waar ligt nu juist de plaats van religie in onze samenleving? En wat is het nut van religie vandaag voor een politieke partij? Bestaat de zo geroemde scheiding tussen Kerk en Staat wel? Het Liberaal Vlaams Verbond ging deze vragen niet uit de weg en organiseerde meteen een debat.

Aan de tafel **Hendrik Bogaert**, CD&V-volksvertegenwoordiger, voormalig staatssecretaris en de heraut van de rechtervleugel; hij zette vorig jaar het diversiteitsdebat al op scherp met zijn pleidooi voor een verbod op grote en zichtbare religieuze tekens, uiteengezet in zijn essay 'In vrijheid samenleven'. Hoewel hij destijds werd teruggefloten door de partijtop, blijft Bogaert zich profileren als een voorvechter van de cultuur-christelijke waarden en normen, en notoir criticus van het religieus reveil in onze samenleving. Ook in het debat, **Sylvain Peeters**, erevoorzitter van deMens.nu (voormalige Unie Vrijzinnige Verenigingen). Van 2003 tot 2012 was hij voorzitter van het Willemsfonds. Peeters fungeert vaak als spreekbuis van de vrijzinnige gemeenschap in Vlaanderen en zet sterk in op het belang van secularisatie. Zo stelde hij eigenhandig een preambule op

die de scheiding van Kerk en Staat moet verankeren in onze Grondwet. LVV-moderator van dienst: Thibault Viaene. Maar Hendrik Bogaert kon voor het begin van het debat niet ontsnappen aan de vraag over zijn intenties om in het parlement de federale begroting niet goed te keuren indien ze niet in evenwicht zal worden gebracht. Meent hij dat nu? "Het is belangrijk dat we aan de toekomst denken", zegt Bogaert. "Het gaat economisch goed met het land en dat geeft de indruk dat er aan de oppervlakte met de begroting niets aan de hand is. Maar we zitten met een structureel tekort van twee miljard euro, net zoals onder de vorige federale regering-Di Rupo. Dit is geen drama als men het tekort maar afbouwt, en dat gebeurt nu niet." Of Hendrik Bogaert dan over de gehele lijn teleurgesteld is in de centrum-rechts regering-Michel? "Globaal ben ik tevreden, maar ik speel mijn rol als parlements lid,

namelijk het controleren van de uitvoerende macht, de regering. Ook als je in de meerderheid zit. Dat is soms een eenzame strijd, je krijgt al wel eens op je kop van je partij." Zelfde vraag kreeg Sylvain Peeters. En of hij als vrijzinnige geen heimwee had naar de Paarse regeringen? "Paars was voor ons een goede periode. Eisen die wij al jaren geponeerd hadden, werden eindelijk in een wettelijke vorm gegoten. Maar de echte scheiding tussen Kerk en Staat, waar het mij om gaat, heeft Paars ook niet kunnen realiseren. Ook de huidige regering bakt daar niets van, maar dat is dan vooral omdat de CD&V niet wil raken aan de bestaande verworvenheden. De verzuiling is lang niet voorbij, kijk maar naar het onderwijs en de zorgsector waar één bepaalde filosofische strekking (Peeters bedoelt 'de katholieke', bc) overheerst."

Veilige nesten

Volgens Bogaert heeft alles te maken met de definitie van de scheiding tussen Kerk en Staat. "Voor ons kan een rechtstreekse inmenging van de Kerk in de politiek natuurlijk ook niet. Wel moet je een onderscheid maken tussen het totaal niet tussenkomen van de Staat in de Kerk, en dus bijvoorbeeld

Sylvain Peeters: "De echte scheiding tussen Kerk en Staat heeft de Paarse regering helaas nooit kunnen realiseren."

ook geen subsidies geven, of alle religies op dezelfde lijn plaatsen. Ik ben voor het laatste. Wat de verzuiling betreft, de afstand tussen de burger en de staat is vaak heel groot zodat die burger niet echt warm loopt voor die staat. In een samenleving is het rechtstreekse traject van burger naar staat een hele afstand, en het is gemakkelijker als er een tussenniveau is. Een soort van veilige nesten die een verfijning zijn van het burgerschap. Ik ben geen voorstander van een gesplitste samenleving met een radicale scheiding op basis van filosofische strekkingen. Ik verkies een model waar mensen nog een veilig nest hebben, of het nu een cultuur-christelijk of een vrijzinnig nest is. Het wordt natuurlijk

een probleem als zo'n strekking te dominant wordt. Dat is bij het christendom gebeurd, maar we zien dat dit nu ook bij de islam de kop op steekt." Sylvain Peeters is er voorstander van om bepaalde afspraken tussen staat en religie in de grondwet op te nemen. "Er is in de feiten nog geen scheiding tussen staat en religie. Ik geef een voorbeeld. In katholieke instellingen beroept men zich op de christelijke waarden om geen euthanasie toe te staan aan patiënten. Het seculiere concretiseert zich hier niet in wat er in de wet staat. Wat doe je in dat geval? Je kan in een preambule bij de grondwet bepaalde spelregels vastleggen."

Bogaert: "Ik ben voorstander van de scheiding tussen Kerk en Staat, maar wil toch op een gevaar wijzen. Je kan dit immers interpreteren als de Kerk moeit zich niet met de Staat en omgekeerd. Iedereen doet zijn goesting zonder controles en evenwichten. Dan kom je tot situaties dat de orthodoxe islamieten tegen de Staat zeggen zich niet te moeien met onze organisatie of wat er in onze moskeeën wordt verteld. Ik ben daar geen voorstander van. Ik ben wel voor een zachte vorm van interventionisme."

Dus men knipt de banden tussen staat en religie best niet te veel door. Peeters is voorstander van een bepaalde vorm van subsidiëring. Maar dan gebaseerd op objectieve normen. "Bij de vrijzinnigen is de scheiding eerder bedoeld om de burgerlijke wetgeving in alle opzichten te laten primeren op alle andere regels, vooral deze vanuit religieuze hoek. En dat botst. Neem de wet op het onverdoofd slachten van dieren. Dit is een probleem voor de islam. Voor ons is de zelfbeschikking belangrijk. Elk individu moet voor zichzelf kunnen uitmaken wat wel en niet kan, binnen de wet. Alle andere zaken zijn vrij. Dus de staat moeit zich niet met de kerk en omgekeerd. Hoewel ik daar aan twijfel. Je kan het een pietluttigheid noemen, maar ik snap nog altijd niet waarom in de protocolaire orde de kardinaal en de nuntius van het Vaticaan bovenaan de lijst staan. Voor mij is dit een bewijs dat er absoluut geen scheiding tussen Kerk en Staat is."

Is het opnemen van de scheiding in de grondwet dan niet een bewijs dat we de strijd al verloren hebben? "Dat kan je zo interpreteren", vindt Peeters. "Maar het is goed om de dingen duidelijk te stellen."

Lees verder op pagina 10

Hendrik Bogaert: "Het gaat economisch goed met het land en dat geeft de indruk dat er aan de oppervlakte met de begroting niets aan de hand is."

Scheiding Kerk en Staat bestaat niet

Vervolg van pagina 9

Voor in het integratiedebat wordt gepleit voor een cultuur-christelijke invalshoek. Het is evenwel niet duidelijk wat dit precies betekent? We vragen aan nieuwkomers om zich aan te passen. Maar aan wat? En we weten vaak zelf niet waarvoor we staan.

Rechten van de Mens

Peeters: "Voor de vrijzinnigen is de leidraad de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Dat is het fundament. Dat is ook de toetssteen voor de integratie. Extremisme moet worden bestreden." Bogaert: "Daar ben ik het mee eens. Je moet in het hoge gras snoeien. Alles wegvegen gaat natuurlijk niet. Religie moet respect hebben voor andere opvattingen. Maar de vraag is waar je snoeit. In de private ruimte is dat gemakkelijk maar waar snoei je in de publieke ruimte? Als ik iemand een hand wil geven, en hij weigert dat, dan zit je in een conflict. Ik ben voor de vrijheid, maar soms moet er ingegrepen worden om de extremen te temperen."

En meteen komen we bij het omstreden voorstel van Bogaert om uiterlijke tekenen van religies die meer dan vijf procent vertegenwoordigen, uit het straatbeeld te bannen. Is dat wel haalbaar, en vanwaar die vijf procent? Bogaert: "Het is een ernstig voorstel. Als er in uw wijk iemand woont met een orthodoxe religie, dan is dat voor u geen probleem. Er is diversiteit. Stel dat er 30 procent

Hendrik Bogaert: "Ik ben voor een zachte vorm van interventionisme."

orthodoxen in uw wijk wonen, dan is dat een andere situatie. De schaal doet er dan toe. Maar een schaal introduceren in de filosofie is moeilijk, maar noodzakelijk. De vrijheid stopt dan bij de ene, daar waar de vrijheid van de andere begint. Maar wat is een redelijk percentage waarbinnen de grootste groep zich wat voorzichtiger, gematigder moet opstellen tegenover de minderheid? Vijf procent is aanvaardbaar. Vervolgens is de vraag hoe hard je dan tussenkomt. Ik pleit niet voor het totale verbod op religieuze tekenen. Sommige moeten kunnen, andere niet, bijvoorbeeld zeer sterk getinte religieuze kledij. Als ik bij de bakker kom, kom ik voor een brood, niet voor de religieuze overtuiging van de andere klanten. Kom ik bij die bakker binnen en er staan daar tien mannen gekleed in een Arabisch gewaad, dan is dat toch een probleem?"

Peeters: "Je hebt dan toch nog de keuze om naar een andere bakker te gaan? Kom je bij de overheid, dan heb je die keuze niet. Dus ik hoop dat alle politieke partijen er nu eens werk van maken om het dragen van een of andere religieuze symbolen strikt te bannen. Ik heb er moeite mee dat sommige humanistische partijen (Peeters bedoelt de socialistische partij, bc) het dragen van religieuze symbolen aanmoedigen."

Bogaert: "In Jabbeke zijn 15 van de 23 ge-

Sylvain Peeters: "Ik heb er moeite mee dat sommige humanistische partijen het dragen van religieuze symbolen aanmoedigen."

LVV-voorzitter Clair Ysebaert leidde het debat in.

meenteraadsleden van de CD&V. Op een bepaald moment vonden we dat we het toch niet konden maken dat er een kruis in het gemeentehuis hangt. We deden het kruis weg. En dan zouden we nu aan het loket in het gemeentehuis vrouwen met een hoofddoek toelaten? Ik ontwapen aan de ene kant, en aan de andere kant zou ik moeten opnieuw toegeven? Dat kan niet."

Peeters: "De burgerlijke maatschappij primeert op alle andere vormen van samenleven. Sommige religies vinden dat hun religieuze wetten ook voor anderen moeten gelden. En dat gaat niet."

Overschatten we een islampartij? Bogaert: "De islam is een godsdienst met een sterke orthodoxe stroming. Er zijn grenzen als zo'n partij in het parlement mocht komen. Als een extremistische partij in het parlement komt, moet ik dan als democraat staan te juichen? Neen toch? Het is moeilijk om de lijn te trekken waar men te ver gaat. Bij het voorstel om mannen en vrouwen in de bus te scheiden, kreeg je ook reacties van dat iedereen de vrijheid heeft dergelijke voorstellen te lanceren. Maar voor mij kan dat niet. Daar is de lijn en niet verder." •

Bert CORNELIS

Aviva Dierckx

Met zijn boek 'Het nieuwe vertrouwen' wil Rik Pinxten al deze wanhopigen, ontmoedigden en gedemoraliseerden een hart onder de riem steken, want hij ziet alternatieven.

Onder liberalen zal je natuurlijk geen wanhopigen, ontmoedigden en gedemoraliseerden aantreffen, maar voor alle anderen biedt Vlaanderens befaamdste antropoloog een dicht-bij-huis laagdrempelig en naar eigen zeggen positief antwoord. Dat antwoord moet mensen uit de lethargie halen waar ze na de bankencrisis in bleven haperen, hierin gesteerd door Yves Leterme, die als premier zei dat je het wantrouwen moet laten regeren, en niét het vertrouwen. Een klassieke en pessimistische conservatieve stelling, waar zowel "sossen" als liberalen de kriebels van krijgen.

Vertrouwen

En daar viel meteen de opmerking dat het boek eindigt met de frase "een wereld met herwonnen vertrouwen", wat de titel "Het nieuwe vertrouwen" geleverd heeft, maar verder komt het woord vertrouwen niet één keer voor ... dus wààr zit 'm dat vertrouwen dan in? De auteur kan maar monken dat hij zelf eerder wantrouwen heeft tegenover de politiek maar volle vertrouwen in de kracht van mensen die zélf de kaart van een meer medemen-

Het nieuwe vertrouwen

De Mens Nu, humanistische sterkhouder en klassieke verbinder tussen blauw en rood, bracht Rik Pinxten aan tafel met de burgerbeweging BRAL, en moderator Karel Van Dinter voor een boekvoorstelling in de Brusselse literaire tempel Passa Porta.

"Je leest het in de kranten: het avondland is moe. Veel mensen leggen verlagen de handen in hun schoot. De politiek is te groot geworden, zuchten ze. We zijn alle grip kwijt."

selijke en natuurvriendelijke wereld trekken. 'Het verbindend verhaal zoeken' in plaats van uit te gaan van verdeling en hokjesdenken, is misschien nog meer een sleutelterm dan dat 'nieuwe vertrouwen'. Als politiek noch economie hoop geven, mogen mensen niet denken dat ze zelf niets vermogen, maar kunnen ze los van de grote pistes eigen kleine pistes gaan schaatsen.

De auteur ziet dat al gebeuren, en wil het versterken door voorbeelden te geven, en herkenbare situaties aan te reiken. Daartoe voert hij een fictief gezin op dat in cursief hun levenswandel en hun geleefd-worden mogen ventileren, om later in het boek te komen tot aha-verbinding met elkaar en met hun burens, al is het maar om samen een moestuin-project op te zetten.

Door de maag

De weg van vertrouwen en verandering gaat door de maag, moet de auteur gedacht hebben. Wat is iets dat iedereen bezighoudt, en waar je kan proberen zélf controle over te

krijgen. Juist: voedsel. "Eeuwenlang een zaak tussen lokale groepen en families," stelt de auteur. "Wordt het geen tijd onze dagelijkse kost uit handen van de agro-industrie te trekken?" De auteur was één van de 'early-adopters' van de "think global, act local" gedachte, en heeft hier een eerbare poging gedaan om dat zeer laagdrempelig in een concrete insteek te vertellen, voor dié mensen die eerder tot de 'late-adopters' behoren. Dat is meteen ook de grote verdienste van dit boek dat hinkstapt tussen een economische kritiek en een antropologische benadering van de huidige identiteitscrisis.

Waar het mangelt, is in de gemiste kans om ook het verbindend verhaal tussen rechts en links hier mee in te steken, wat écht wel mogelijk is. Maar dan moet je niet alleen (Hannah Arendt-gewijs) het begrippenkader over links/rechts, recht/voorrecht, universeel/relatief even in context van het verbindend denken en het nieuwe vertrouwen duidelijk omschrijven, maar dat ook durven en willen toepassen op de al te kwistig gehanteerde en lege term 'neoliberalisme' •

Rik Pinxten, *Het nieuwe vertrouwen*, EPO, Antwerpen, 2018, 200 blz., 19,90 euro.

IS EUROPA SOCIAAL?

Het Europees Huis dat begin jaren 2000 nog onverwoestbaar leek met een gestage aangroei van het aantal lidstaten en de invoering van een gemeenschappelijke munteenheid vertoont steeds meer barsten. Overal in de EU pleiten populistische en extreemrechtse partijen voor een terugkeer naar de natiestaat van vroeger, met de Brexit als voorlopig dieptepunt.

*Geert Messiaen,
Secretaris-generaal van
de Liberale Mutualiteiten.*

‘Europa’ krijgt de schuld voor zowat alles wat er verkeerd loopt. In zijn inmiddels zevende boek gaat **Geert Messiaen**, Secretaris-generaal van de Liberale Mutualiteiten, na in hoeverre dat beeld klopt.

De eengemaakte markt, zonder belemmeringen of protectionisme, heeft reeds meer dan 70 jaar voor vrede, economische groei en welvaart gezorgd. Europese samenwerking is ook meer dan ooit nodig om de problemen van de vergrijzing, de financiële crisis, de milieuvervuiling, de opwarming van de aarde en de vluchtelingenstromen aan te pakken, wat onmogelijk is op nationaal niveau.

Opknopbeurt

Het Europees Huis mag dus zeker niet worden afgebouwd, maar het verdient een grondig opknopbeurt om te komen tot een sociaal Europa met overal een degelijke sociale zekerheid en gezondheidszorg, behoorlijke pensioenen, bestrijding van armoede, steun aan de werklozen, betere arbeidsvoorwaarden, beheersing van de migratie en een leefbaar milieu. Dat zijn immers de grootste bekommernissen van de Europese burgers, zoals blijkt uit de Eurobarometer van 2017.

Binnen de Europese Unie zijn er grote verschillen qua sociale bescherming en we staan nog ver van een eenvormig Europees sociaal

zekerheidsstelsel. De enorme besparingen die Europa oplegt, zeker na de bankencrisis van 2008, beperken de toegang tot een betere en ook veiligere gezondheidszorg en steun aan de minst bedeelden en ze hebben bestaande sociale beschermingen uitgehold.

De ‘reddingsplannen’ voor Griekenland, maar in mindere mate ook voor andere landen, hebben wel de banken gered, maar tegelijkertijd zo’n ernstige sociale crisis veroorzaakt dat de gevolgen nog jarenlang zullen nazinderen. De EU draagt dus een verpletterende verantwoordelijkheid voor haar eigen negatieve imago.

De rode draad doorheen het boek is dat we geen landen kapot mogen besparen, maar juist moeten zorgen voor nieuwe banen: economische ontwikkeling mag niet ten koste gaan van sociale dienstverlening en van een goed gezondheidsbeleid.

Dat wil uiteraard niet zeggen dat de auteur tegen meer efficiëntie in de sociale zekerheid zou zijn. Zo evolueren de ziekenfondsen in eigen land naar gezondheidsfondsen die zich minder moeten bezighouden met administratie, maar meer met preventie en informatie over beter leven en met coaching van de leden. Op internationaal vlak vormen de ziekenfondsen binnen de koepelorganisatie Association Internationale de la Mutualité (AIM) een constructieve tegenmacht met als gemeenschappelijk doel het verdedigen van de rechten en de gezondheid van de patiënt.

Eén van de actierreinen is aanpak van milieuziekten, zoals de strijd tegen fijn stof, pesticiden en hormoonverstorende stoffen.

In samenwerking met de internationale organisatie Health and Environment Alliance (HEAL) sturen de ziekenfondsen aanbevelingen naar Belgische en Europese beleidsmakers over de transitie naar een gifvrije en koolstofarme economie.

Actie

Als Europa zich niet meer enkel zou bekommeren om de financiële gezondheid van de begrotingen van haar lidstaten, maar ook om de reële gezondheid van haar burgers, zou het opnieuw aan legitimiteit winnen. De diagnose van de eurosceptici is vaak juist, maar hun remedie is fout. We hebben niet minder, maar juist méér Europa nodig, maar dan wel een Europa dat er is voor zijn inwoners en niet omgekeerd.

Time to act voor een sociaal, economisch en ecologisch Europa.

“Is Europa sociaal?” is een stevig onderbouwd boek, geschreven door een geëngageerde en overtuigde pleitbezorger van het sociaal-liberale gedachtengoed: een must-read voor al wie bekommerd is om Europa en om de gezondheid van haar burgers. •

Info: geert_messiaen@hotmail.com

